

azt az egyensúlyát, mely nélkül az ember mindig csak a szomorúság és búsongás fátyolán keresztül nézdelheti a legszebb tájakat is. A mai embernek egyésiten kell magában minden ére nyeit azoknak, kik őt e Földön megcélózták; semmiről le nem mondva a civilizáció által részére nyújtott ropant kiváltságok közül, hajdani erejéből sem szabad semmit elvesztenie, sem megengednie, hogy őt életerőben, ügyességben, vagy a természet jelenségeinek ismeretében bármely vad fölülmúlja. A görög köztársaságok szép időszakában a hellének nem kisebb feladatot tűztek ki maguk elé, mint azt, hogy fiaikat a kellem, erő és vitézség által kitűnő hőskökké neveljék; szintúgy a mostani társadalmak is minden hanyatlás ellen csak magának a fajnak regenerációja által biztosíthatják magukat, fölgerjesztve az ifjú nemzedékben minden férfias tulajdont, visszavezetve őket a természethez, s képesítve őket az ezzel való küzdelemre.

Ez az edző nevelés a maga egész nagyságában kifejlesztendi a természet iránti érzéket, melyet a korlátoltság és a szolgaság tönkretesz, de a tudomány és a szabadság újjá szül. A tudomány, mely a Földet lassanként olyan óriási organizmussá alakítja át, mely szelei, áramlásai, víz-gőze és elektromos folyamata által szünet nélkül dolgozik az

emberiség hasznára, megismerteti velünk azon eszközöket is, melyek által a Föld felszínét megszépíthetjük, s azt olyan kertté alkothatjuk, mint a milyenről minden idők költői álmodoztak. Noha a tudomány már átalakultán mutatja föl előttünk a földgömbnek jövőbeli képét, mindazáltal nem egyedül ő fogja a munkát bevégezhetni. Szükség, hogy a tudománybeli előhaladásnak az erkölcsi haladás is megfeleljen. A míg az emberek harcban állandanak, hogy ősi mesgyéiket s a nép és nép közötti költött határokat kiebb tágítsák; a míg a tápláló talaj azon szerencsétlen félrevezetettek véréből fog piroslani, kik vagy egy darabka földért, vagy valami ügy vélt becsületbeli kérdésért, vagy pedig csak pusztá boszúból harcolnak, mint a hajdani barbárok; a a míg az éhezők a mindennapi kenyér s a szellemi táplálék után a nélkül fognak törekedni, hogy azt maguknak biztosíthatnák: mindaddig nem az a paradicsom lesz a Föld, melyet a kutató szeme a távoli jövőben már előre lát. A Föld arcvonásainak nem lesz meg teljes harmóniájok, ha előbb az emberek igazságos és békés egyetértésben nem egyesültek. A „jótékony anya“, hogy igazán széppé legyen, megvárja, hogy fiai testvéreként öleljék egymást, s hogy elvégre megkössék a szabad népek nagy szövetségét.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ÁLLATTAN.

(Rovatvezető: KRIESCH JÁNOS.)

• (11.) A KOLUMBÁCSI LÉGY HUNYADMEGYÉBEN. A kolumbácsi légy (*Simulia maculata*)* évtizedenként kétszer háromszor kellett vendége nemcsak az alduvai vidékeknek, hanem Hunyadmegyének is, hol a teregovai völgygyel kapcsolatban álló Hátszeg vidéket szokta kiválóképen pusztítása színter-

* V. ö. Természettud. Közlöny 1876. évf. 236—239. lapján.

réné tenni; de kedvező szelek szárnyain, mint az idén is, áterjed a Maros terére fel Gyulaféhevárig, sőt behatol az Érczhegységbe is, hol mostanában Topánfalva képezte inváziója véghatárát. Idei látogatásának káros eredménye nemcsak az 1876-ikét, de a korábbiakat is jóval fölülmúlja.

Dévára ápril 26-án d. u. 3 óra tájt Dolna és M. Illye tájáról hajtotta át az

első rajt egy heves nyugati szélroham, s minthogy a városi bivalycsorda éppen útjokban esett, sűrű gomolyokban legott azokat fogták körül. A pásztorok jól ismervén már a félelmes vendéget, siettek hazaterelni a gondjaikra bízott állatokat, melyek előtt azonban a 4—5 óra közt átrobogó vonat miatt a vasuti sorompót éppen lebecsátották, úgy hogy jó negyedóraig kelle ott vesztegelniök a vérszomjas legyek tehetetlen prédájaként. Ez a sajátságos véletlen idézte elé azután a bekövetkezett nagy károsodást is, mert mindjárt az átjáró szabaddá tétele után elhullott egy teljesen kinőtt bivaly s a városba vezető úton 10 percznyi távolban pusztult el egy másik; estig meg 10-re ment már az áldozatok száma, s harmadnap reggelre, tehát 36 óra leforgása alatt, 35 drb. bivaly, 2 ökör, 2 tehén, 5 ló, 40 drb. sertés elpusztultát jelentették, a mivel 4360 frnyi veszteséget szenvedett csak a városi marhaállomány.

A disznók városunknak éppen ellenkező oldalán egy fiatal sarjerdő fái alatt heverték a legyek érkezésekor s bár ezek korántsem vették oly nyugodtan a támadást mint a bivalyok, melyek minden nagyobb nyugtalanság jele nélkül lehorgasztott fővel állották meg helyüket az elzárt vasuti sorompó előtt is: mégis szintén jelentékeny számban veszték el, még pedig a legerőteljesebb példányok és ott künn a hely szívében.

Megelőző nap (ápril 25.) a Dévához 3 és 4 mérföldre fekvő M-Illyén és Dolnán csapott át a pusztító raj, amott csupán egy udvarban 25 disznót ölve meg, emitt meg 4 bivalyt és több disznót ejtve el. Idább Lapuznyakon hasonló számú bivaly képezte az áldozatot; a Sztrigy mentén Russ helységben 1 bivaly, 10 disznó, Hátszegen 9 szarvasmarha, Tustyán, Demsuson, Klopotiván, Pancsinesden egyenként szintén annyi, Poklisán 4 drb. hullott el, s fel a Maros mellett Tordoson, Szászvároson is jelentékeny károsodások történtek, úgy hogy a magán úton szerzett

adatok szerint 100 drb bivaly, fehér szarvasmarha és ló, 80 disznó körül áll a megye vesztesége, bárha e számon kívül a szegényebb községekben bizonyosan még fordult elő károsodás, csakhogy nem volt, ki nyilvánosságra hozza. A földmivelés, legeltetés megyszerte szünetelt vagy alkonyat táján fogtak munkához s hajnalhasadtával siettek ismét vissza. Egyedül lovakkal mertek járni embereink s mégis ezekből fordul elő a legkevesebb áldozat, mert bőrizmai segélyével, farkával, a ló valamint a tulokféle is ügyesebben oltalmazza magát, mint a ritkaszőrű, nehézkes mozgású bivaly. Mindazokból, de még inkább a bonczolati adatokból az a nézet bizonyul elfogadhatónak, mely szerint az állatra csakugyan a tömérdek számban egyidejűleg ejtett szúrások válnak halálössé, melyek rögtöni hatása alatt főleg a jámbor bivaly teljesen elalélve még csak védelmi kísérletet sem tett, se ide se oda nem futott, a földön teljességgel nem hempergett, hanem összerogyva néhány fájdalmas bögés után kilehelte párját. E sorok írója tanúja volt egy pár bivaly kimúlásának és megbetegülésének, és saját közvetlen szemléletéből erősítheti meg fennebbi állítását. De még többet mond e tárgyban Böjthe Lajos, megyei állatorvos, ki 8 esetben eszközölt bonczolatnál, ép úgy mint Herman Ottó megjegyezte,* az orrjáratokban és a légcsőben sem a csipés nyomát sem a támadó legyet nem észlelte. A száj, garatüreg, bárzsing sem mutattak gyuladósos tüneteket. Az agyvelő felületét némi vizenyösség és vérbőség fedé; de a gyomrocskákban kóros változás tünetei nem voltak észrevehetőek. A tüdőket habos fekete vér tölté meg s a szívben, valamint az összes mellzsigerekben fekete vérkiömlés és kocsonyás izzadmány találtatott, ami fulladás általi halált jelez. A végbél elhullás után már egy órával előre esik, sötét vér színbe borul s vizenyős fekete vér szivárog ki belőle.

* Term. tud. Közl. 1876. 236. l.

A bőr főleg izületi hajlásokban szűrési sebektől van borítva; lefejtése után az írha kötőszövetében apró, összefutott vérfoltok mutatkoztak, melyek körül a szűrás következtében odagyült vér megalvadt és fekete udvart képezett.

Az állat megtámadtatása után gyorsan betegszik, fejét lebocsátja, tekintete bágyadt; majd reszketés fogja el s hideg verejték ver ki rajta; érverése gyorsul s egész 160-ig emelkedik; étvágya, szomja nincs s az ürülék teljesen fennakad. Lábon sokáig nem bírja ki, hanem bágyadtan elalél, fejét a földön hátraveti, közbe közbe fájdalmasan bőg s utolsó életnyilvánulása is egy keserves hang. A halál már pár óra alatt beállt, de gondos ápolással késleltetni lehetett s 24 óráig is elszenvettek. A halál oka

ezek szerint valósággal a mérhetetlen számú csipésekben van. A carbolsavas, eczetes mosogatás, dörzsölés, arzén és salétrom belső használata öt esetben bizonyult sikeresnek. Falu helyeken eczetes iszappal kenték be bivalyaikat, szájukba időnként tejet töltöttek s hol ezt a tömeges támadás előtt megteheték: nem is vallottak kárt, valamint azok se, kik ama szomorú emlékü napon nem hajtottak legelőre. Megemlítenédnek találok még, hogy az őzállomány is tetemesen apadni szokott ilyenkor, s bár most erről nem kaptam értesítést, tudom, hogy 1876-ban az ú. n. Erdőhátság erdeiben sok őz adózott életével a kolumbácsi légy vérszomjának.

TÉGLÁS GÁBOR.

C H E M I A.

(Rovatvezető: WARTHA VINCZE.)

(4.) A KÚMISZ VAGY TEJBOR. Ez italt tudvalevőleg sokszorosan alkalmazzák a szárazbetegségben sínylődknél. Készítésére különböző időkben többféle módot ajánlottak, melyek azonban többnyire éppen azt nem adták, a mi a kirgiz pusztákon kanczatejéből készített kúmiszt teszi.

Schultze N. és H. Berlinben a tehéntejhez adandó tejczukrot és sörélesztővel való erjesztést ajánlják; ez azonban korántsem ad kúmiszt. Schwalbe vízben oldott besűrített tejet használ, melybe ő tejsavat és rumot ad; az egészet Liebig-féle palaczkba önti, szénsavval telíti és meleg helyre állítja, míg a folyadék a használatra megéri. Egy orosz módszer szerint a kanczatejet a házban készített élesztővel kell megerjeszteni; egy más módszer azt ajánlja, hogy a tejet szőlőcukorral és sörélesztővel keverve, mintegy 31° C. hőmérséknél hagyjuk erjedésbe menni s ha az erjedés megkezdődött, a folyadékot öntsük palaczkba és a legközelebbi 48 óra alatt, minden 15 perczben rázzuk föl.

1876-ban Wolff megismerkedett egy Amerikában utazó oroszszal, a ki

hazájában maga szokott kúmiszt készíteni; ők tehát ketten együtt kísérleteztek. Eredményhez azonban csak akkor jutottak, midőn az eredeti erjesztő anyagot tetemes költséggel Oroszországból hozatták meg és a kúmiszt ezzel készítették. Ennek már erősen hevítő tulajdonsága, tartalmában dús, tejes kinézése volt; nehéz turóvá nem futott össze s gyengén savanyú de e mellett csípős, avas íze volt, a mit Wolff az erjesztőnek tulajdonított. Így a folyadék általában nyers, nem valami gyönyörkötető italnak mutatkozott; a sok költséggel készített kúmisz tetszésre nem talált s a becses erjesztő anyagot elveszni engedték. További kísérletek azonban csak savanyú tejet adtak, melynek volt ugyan valami hevítő ereje, de amellet oly különös íze is, hogy a „tejbor“ után vágyódó patienszeket élvezetétől majdnem elriasztotta.

A kúmisz természetéből és tulajdonságaiból az következik, hogy annak fő értéke a tej tápláló erejében és a cukor erjedésénél keletkező alkoholban van, mi alatt az erős izgató hatás, azt a gyöngébb gyomorban is könnyen emészthetővé teszi. A kanczatejéből való

legelőnyösebb készítésének oka kétségtelenül az abban foglalt nagy mennyiségű tejcukornak tulajdonítandó, mely 1000 s. r.-ben 80 s. r.-t tesz, míg a tehéntejben csak 40·37 s. r. van; ellenben az albuminátok az elsőkben csak 16·41, az utóbbiban 54·04 súlyrészben vannak jelen; úgy hogy itt a kúmisz előállítására nézve az volna fődolog, hogy a tehéntejben a cukormennyiséget valami czélszerű módon szaporítsuk és az albuminátokat csökkentsük.

Mivel a tejhez hozzáadott tejcukrot a közönséges élesztősejtek nem képesek közvetlenül erjedésbe hozni, ezért Wolff szőlőcukorral helyettesítette azt, mely, ha nem is ugyanazon mennyiségben, de mégis ugyanazokat az erjedési terményeket adja: szénsavat és alkoholt. Azonban eme kísérlet is csak használhatatlan, eczethez hasonló szagú kúmiszt eredményezett.

Egy alkalommal egy sörfőző gyár vizsgálatánál Wolffot meglepte az erjesztő helyiségek alacsony, jéghideg hőmérséklete, és azt tapasztalta, hogy magasabb hőmérséknel gyorsan a savanyú, vagyis eczeterjedés szokott beállani. Ezt az útmutatást ő felhasználta és ennek következtében igen kitünő kúmiszt kapott a következő módon:

14·616 grm. szőlő-cukrot feloldott 11·692 dekagramm vízben. Továbbá feloldott mintegy 5·846 dekagramm tejben 1·218 grm. árubeli Fleischmann-féle élesztőt vagy közönséges, jól kimosott és kipréselt sörélesztőt. A két folyadékot egy literes pezsgős-palaczkban összekeverte s jó tehéntejjel fölöntötte az üveg nyilásától mintegy 5 cméterig. A palaczkot jól eldugaszolta, a dugót zsinórral vagy dróttal bekötötte és az edényt jegeskamrába vagy legalább 10° C., vagy még hidegebb jeges pinczébe állította és naponként háromszor fölrázta. E módon 3, legfeljebb 4 nap múlva a kúmisz a használatra kész, csak hogy azt 4—5 napnál tovább nem szabad tartani. A kiürítés legczélszerűbben champagni-szifon segítségével történik; így a szén-

sav nem száll el és a folyadék nem fut ki az edény nyilásánál.

Truckenmiller a következő jónak tapasztalt eljárást ajánlja: lefőlözött tej 5 kilogramm, fehér cukor 11·692 dekagramm, élesztő tetszés szerint (amennyi éppen szükséges).

A cukrot a tejben feloldjuk, az egészet egy literes pezsgős-palaczkba öntjük, minden palaczkba 5·846 dekagramm kenyérellesztőt adunk, az üveget bedugaszoljuk, bekötjük, meleg helyre állítjuk, míg az erjedés jól folyamatba jön s akkor hideg pinczébe tesszük; 3—4 nap múlva a kúmisz a használatra kész; kiöntéséhez a champagni-szifon okvetlenül szükséges.

Bowman és társa (Peoria, Illinois) azt mondják: a kúmisz pezsgő ital; tiszta édes tejből készíthető és jobban tápláló, nagyobb mértékben erősítő és véralkotó hatása van, mint bármely más táplálószernek.

(Archiv der Pharmacie 1880. Nr. 3.)
K. B.

(5.) RÉZTARTALMÚ ÉTELEK. Ismeretes rossz szokásuk a szakácsoknak és gazdasszonyoknak, hogy az asztalra szánt ugorkák élénk zöld színével kérkedni szeretnek s e czélből azokat eczettel megnedvesítve, rézedényekben szokták bizonyos időre a levegő oxigénje hatásának kitenni, vagy pedig az ugorkás edényekbe az eczet közzé néhány darab rézpénzt helyeznek.

Ennek a műveletnek sikere a szemre nézve mindenesetre igen tetszetős, de hogy azok a gyomrok, melyekre az ilyen réz-sóval impregnált ugorkákat föltekámlják, hogy fogadják azokat, — ez már más kérdés, melylyel a szép eczetes ugorkákra büszke szakácsnék mit sem gondolnak.

Dr. Holderman E., nemrégiben ilyenemű, rendkívül szép zöld színű ugorkákat vizsgált meg a réztartalomra nézve s az eredményeket nyilvánossá tette, melyekből az olvasó meggyőződést szerezhet magának, hogy az e

tekintetben gyakran használt szólásnak: „Oly csekély réz semmitsem árt hat” — mennyiben van jogosultsága.

Holdermann a qualitativ vizsgálat végett először is egy ugorkát megszáritott és azt salétromsavas káli hozzáadása mellett elhamvasztotta. A hamut salétromsavban feloldotta, leszűrte és az átszűrt folyadékot szárazságig bepárolta. A hátramaradó állomány borax-szal az oxidáló lángban a jellemző kék rézgyöngyöt mutatta s így a réz jelenléte már kimutatható mennyiségben konstatálva volt.

A quantitativ meghatározáshoz 6 db. közép nagyságú ugorkának a hamuját vette. E hamut föloldotta salétromsavban, az oldatot a fölös sav eltávolítása végett szárazságig bepárolta, a maradékot sósavas vízben ismét feloldotta s ezen az oldaton keresztül kénhidrogén-gázt vezetett. A levált rézszulfidot salétromsavban ujlag feloldotta, az oldatot fölforralta és ekkor a rézoxidot kálilúggal kicsapta.

Az izzított rézoxid súlya a szűrőpapír hamvának hozzátétele után 0.045 grm. volt; a réz ebben az alakban nehezen hozható viszonyba az elhasznált anyag mennyiségével, mivel itt az ugorkára való percentszámítás alig volna megengedhető.

Hogy mégis valamely konkrét adathoz jussunk a talált réztartalom jelentőségére, számítsuk azt át a gyógyszerkönyv által előírt maximáldozis rézszulfátra s állítsuk szembe az eczetes ugorkák mennyiségével.

A számítás következő lesz:

0.045 grm. rézoxid megfelel 0.14 grm. rézszulfátnak s hasonlóképen a vizsgálatra elhasznált 6 db. ugorkának; a miből minden ugorka átlagosan 0.023 grm. rézszulfátot tartalmaz. A gyógyszerkönyv a rézszulfát egyszeri maximáldozisát 1 decigramm-ban állapítja meg, a mely mennyiséget körülbelül a 4-ik ugorka elfogyasztásával elérjük.

Legyen bár valamely rendes étvágy számára a vizsgált nagyságú ugorkákból a marhahúshoz 4 db. több mint elegendő, még akkor sincs ok azt belátni, hogy miért kelljen az embernek a „garnirung” szép színének kedvéért még bizonyos mennyiségű rezet is a gyomrába fölvenni. Mert, ha ez a rézmennyiség nem is lehet fölötte mérgező hatással, mindamellett néha éppen nem üdvös módon érvényesítheti befolyását emésztő-szervezetünkre.

Feltűnő volt ezeknél a kísérleteknél az a körülmény, hogy az ugorkákat körülvevő eczet, nem mint azt fölteni lehetett volna, kiválóan sok rezet tartalmazott, hanem ellenkezőleg csak jelentéktelen nyomokat mutatott. Ennek az lehet oka, hogy az oldatban levő rézsók vagy szerves vegyületek alakjában az ugorka szövetére lecsapódtak, vagy az eczetet a felszolgálás előtt ujjal pótolták. Az eredeti eczethez — sajnos — a jelen esetben a vizsgáló nem fért hozzá. (Archiv der Pharmacie 1878. Nr. 2.)

K. B.

NÖVÉNYTAN.

(Rovatvezető: KLEIN GYULA.)

(7.) ZÖLD PIPACS. A *Term. tud. Közöny* 113. füzet (1879) 33—34. lapján említettük már, hogy a virágok teljesebbé botanikai tekintetben nem tökéletesedés, hanem *visszahanyatlás*, minthogy a hímek szirmokká degradálódnak stb. E hanyatlás azonban még tovább is mehet a virágok teljesebbé-nél s ekkor a színes szirm-levelek he-

lyett az egész virág elzöldül (*chlorantia, virescentia*).

A pipacs kelyhe, miként a mákfélék (Papaveraceae, a hová a pipacs is tartozik) jó részénél ismeretes, állandóan kétlevelű (az *Argemone* és *Platystemon* stb. kivételével, a hol a kelyh háromlevelű); a szirmok négyes számban lépnek fel és körülveszik a számos

porzót vagy hímet, ezek ismét az egyetlen termőt. Ennyiből megismertük nagyjából a pipacs virágrészeit azon célra, hogy a zöld pipacs keletkezése megértésére készen legyünk.

E pipacsot 1878. máj. 22-ikén Budán az összekötő-híd felé találtam. Már ekkor meg volt bimbója fertőzve, mert nemsokára kukaczkok jöttek ki belőle, melyek hamarjában növényem szárát és leveleit részben el is pusztították. Hogy e kukaczkok éppen e pipacsból valók, tanúbizonyosságai az átfűrt bimbók, melyeken oly nagy fűrészek voltak, mint már üres tölgygubacsokon.

A bimbót szétbontogatva azt találjuk, hogy a virág főrészei közül csak a kehelylevelek vannak meg, de nem kettős, hanem többes számban, és a satnyás termő. E pipacs tehát elzöldült, hímjei és szirmjai helyett zöld és sertéshátú kehelylevelek képződtek. *Ez a zöld pipacs.* A kehely levelei közül mintegy tizenkettő bimbó alakjában is tökéletesen megtartotta (kehely-) levél alakját, zöld színét és sertéit, de a legbelső négy már keskenyebb, halványabb, összébb gyűrődött, úgy mint a pipacs szirmjai kinyílás előtt, gyengébb, vékonyabb mint a külső kehelylevelek, szélök pirosító is. Hímje (a sokból) egy sem volt, termője pedig satnyás; a termőt a belsőbb átalakult szirmokkal együtt összerongálta a benne élő kukacz. A termő satnyás volta is onnan magyarázható, hogy benne volt a fiatal kukacz. Még 1880. oktob. 17-ikén találtam a szárított pipacs termőjében élő kukaczkot. A pipacs elzöldülésének ez esetben, úgy hiszem, a kukacz által előidézett izgatás volt okozója. A megfertőzött virágképlet életfeladatában, a magképzésben, ez által gátolt a levén, nem fejlődött ki szirmok és hímek alakjában, hanem eredeti levélalakjában maradt. Nevezetes, hogy a kehely szám viszonya ($2 \times 8 = 16$) az elzöldülés következtében is megmaradt.

A *zöld rózsza* szintén nem egyéb, mint a szirmoknak és hímeknek zöld

levelekre való degradálódása, vagyis a metamorphosisra való tekintettel, helyesebben mondva, azon levelek, melyeknek szirmokká s hímekké kellett volna átalakulniok, lomblevelek képében maradtak, vagy csak ezek fejlődése bizonyos fokáig haladtak.

DR. BORBÁS VINCZE.

(8.) KIKIRÍCS FÉLIGZÖLD VIRÁGGAL. A kikirícs (*Colchicum autumnale*) ismeretes mint oly őszi növény, mely őszi leveletlenül virágozik s csak tavaszra hoz leveleket és érlel gyümölcsöt.*

Virágzása e sajátságára nézve meg egyezik vele a budai hegyeken gyakori *Sternbergia colchiciflora* is.

Az őszi kikirícsből Hontvármegye buzgó botanikusa, társulatunk tagja, Kmet' András plébános úr küldött egy féligzöld példányt f. é. október közepén, melynél a virág fő részei hiánytalanul ki voltak fejlődve, de nem oly erőteljesen, mint a rendes, egészséges példányoknál. Hímpora, úgy látszik, nem volt bőven. A kikirícs-virág rendes szerkezetétől csak annyiban van eltérés, hogy a perigonium (lepel) három rövidebb sallangja egy tőnek mind a két virágján zöld, levélnemű volt, csak a széle pirosított némelyiknek. E sallangok különben jóval megnyúltabbak, mint a rendes *Colchicum autumnale*-nél, keskenyebbek is, minek oka azonban részben az is, hogy a perigonium csöve a sallangoknak megfelelően be van hasadozva. Ez az oka egyszersmind, hogy meghatározni bajos, vajjon a külső sallangok zöldültek-e el, vagy a belsők. Előbbi valószínűbb, már azért is, mert a külső sallangok a vegetatív levelekhez közelebb vannak és e feltevés az ellombosodás rendjének jobban megfelel, mint az, hogy a belső sallangok zöldültek volna el, a külsők pedig szírom-alakjukat megtartották volna.

Feltűnő, hogy a perigonium-sallangoknak levelekre való visszahanyatlása

* Lásd Tompa „Virágregéi“ második költeményét.

ősz derekán történt, a midőn a *Colchicum autumnalenál* levelek rendesen nem fejlődnek.

A féligzöld kikirics ezen mondhatni felemás leplű alakja mintegy fonákját képezi a *Colchicum vernalénak* Hoffm. vagyis a *C. autumnale* azon tavaszi alakjának, melynél tavaszkor a virágok együtt fakadnak a levelekkel. Neireich* szerint ennek is satnyásak magképző részei, szerinte tulajdonkép nem is alfaj, hanem történetesen egész tavaszig késett, egyszerre lombos és virágos példánya a *C. autumnalénak*.

DR. BORBÁS VINCZE.

(9.) KIKIRICS EGÉSZEN ELZÖLDÜLT VIRÁGGAL. Kiegészítésül az előbbi közleményhez felemlíthetem, hogy magam 1875. május közepén, a Király-hegy alján, a Pusztá-Polótól a Resnyik nevű vízvásztón a Telgartra vezető út melletti réten, számos egészen elzöldült virágú kikiricsset gyűjtöttem. A nagy számban fellépő sötétzöld levelű, gyümölcsös *Colchicum* között a meglehetősen számban található, elzöldült virágú *Colchicum*-példányok sárgászöld levelekkel már távolról feltűntek. Egy tőből 1—3 virág indult ki és ezek színe alig tért el a lomblevelektől, legfeljebb valamivel halványabb volt. De azonkívül e virágok feltűnően különböznek a rendes virágoktól, a mennyiben a különben hatosztatú lepel sal-

* Flora von Niederösterreich, 153. l.

langjai feltűnő hosszúságuk mellett aránylag igen keskenyek voltak; így az egyes sallangok 2—5 mmnyi szélesség mellett 60 és több mm. hosszúak voltak. A virág többi részei kellő számban voltak kifejlődve, de a porzók üresek voltak, vagy csak itt-ott tartalmaztak egy üres összehúzóerős virágpor-sejtet. A lomblevelek és virágok eltérő színe a virágpor hiánya, szóval az egész növény azt a benyomást teszi, hogy itt rendellenes, talán beteges képződménnyel van dolgunk, a melyet, úgy mint a fajokat vagy válfajokat, külön névvel ellátni teljesen indokolatlan, a miért is a *Colchicum vernale* elnevezés (az ezen név alatt Reichenbach-nál lerajzolt növény az itt leirttal megegyezik) mellőzendő.

A *Colchicum*ról azonkívül még egy más észleletet is említhetek fel: I.őcsén ugyanis, mint gymnasiumi tanuló, egyszer korán tavaszkor, oly hegyi réten, melyről a hó még csak részben olvadtott volt le, számos viritó kikiricsset találtam, melynek levelei még nem voltak kifejlődve, virágai pedig rendes alkotásúak, de csak igen halvány rózsaszínűek voltak; ezek bimbói őszkor a földből már mindenesetre kinyúltak, mikor a hó eltakarta őket, úgy hogy tavaszkor, a hó olvadásánál az első meleg napsugár hatására kinyíltak. Ezek a tulajdonképeni tavaszig-késsett példányai a *Colchicum autumnale*-nak.

KI. GY.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyűkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

VI. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1880, október 20-ikán.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár jelenti, hogy a vall. és közoktatásügyi miniszterium 14123. sz. leiratában tudósítja Társulatunkat az országos segélynek, 4000 frtnak utalványozásáról, mely összeg már fel is vétetett. — Örvendetes tudomásul szolgál.

Ugyancsak a vall. és közokt. minisz-

terium 5076. számú átiratával az országos segély mult évi számadásait helyben hagyja. — Tudomásul van.

A földmívelési miniszterium 23704. sz. átiratával a könyvtár számára megküldi Magyarország borászati térképének egy példányát. — Köszönettel vétetik.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.